

Makkai-Kiss Nóra

Csendbeszéd

Bevezetés és részletek

A *Csendbeszéd* gondolkodások. Gondolkodások a valóság mibenlétéről. Gondolkodások az életnek a léttel való összekötöttségéről. Gondolkodások emberlény mivoltunkról. Gondolkodások csendben. Magánbeszélgetések.

*A gondolat összetett és kimondható,
az igazság egyszerű és kimondha-
tatlan. Igazságot csak beszéd nélkül
tudhatsz meg, tehát csak önmagadtól.
Tedd alkalmassá lelkedet arra, hogy az
igazságot tudhasd benne.*

Weöres Sándor

Martin Buber örökségként három szférát jelöl, amelyben a viszony világa támad.

Az első, *életünk a természettel*, a viszony homályban lüktet, a nyelv előtti.

A második, *életünk az emberek között*, a viszony nyilvánvaló, és a nyelvben testet ölt.

A harmadik, *életünk a szellemi létezőkkel*, a viszonyt homály fedi, mégis megnyilvánul, nyelv nélkül, de nyelvet létrehozón.

Ameddig természetem van

Innen indulok el mégis-mégis. Mint azt az egyszerű ember mondja: kezdjük előlről, menjünk vissza a kályhához. Induljunk el innen. A legfontosabb helyről, a melegségtől, az ételtől, a ház legfontosabb színterétől. Ház-kert-éden-termeszet. Így, így. S ahogyan megnyitom a laptopot, a képernyővédőn az erdő, az erdő zöldje, a patak, a fák sűrűje. Visszamegyek hát oda, ahhoz az élőlényhez-növényhez, a Fához, amely engem minden ízemben a természethez visszajuttat/ott most, és ezt a gondolatiságot hozta, a kert egyetlen termő fájához. Egykor ez a kert, a családi otthon kertje 18 termő fát érlelt, a család családokká vált, a családok csonka családokká, a kert tulajdonná. A tulajdon megosztottá, a megosztott tulajdon pénzzé, a termő fák kiirtott, halott máglyarakássá.

Egy maradt velem, egy körtefa. Leírtam, hogy öreg körtefa, de azonnal töröltem. Semmiféle megkülönböztetést nem érdemel egyetlen fa sem, amely

évről évre termést hoz, akármilyen termés is az. Teremteni, teremni adatott ez a világ nekünk. Minden élőknek. Jó tudni, hogy mire való az élet, jó emlékeztetni magunkat a természet örökére. Négybilliárd éves a legősibb földi kőzet, hárombilliárd éves az élet első megjelenésének bizonyítéka. És mi, emberek, az evolúció legmagasabbja, akik ezt a magasságot az utóbbi százötven-kétszáz évben a technika mindenhatóságában hisszük-éljük, felejtésre ítéljük mindezt. Felejtésre a magunkban élő természetet, a bennünket – városokban, világvárosokban élőket – már alig körülvevő, körülöttünk lévő természetet, bolygónk természetben termő és teremtő élő természetét, a bennünket teremtő természetet.

Mindezt, az emlékezet ébren/éberem tartásáért kell csendbeszélmem. Csendbeszélmem mindazoknak, akik természetü/n/kben kívánnak embernek maradni. Én a legbüszkébb erre vagyok. Erre az örökségre, amit anyámtól, apámtól az anyanyelven keresztül örökül kaptam, ami ma is, fél évszázad múltán a leggyakrabban használt nyelvi kifejezésem, szófordulatom, amit nem is nagyon értenek, vagy nem akar érteni környezetem, az EZ TERMÉSZETES. És mi az értetlenség oka? Természetes az, ha az ember teszi a dolgát, természetes az, ha jóindulattal közelít a másik felé, természetes az, ha rend vesz körül, ha rend lakozik bennünk. Természetes az, ha az igazságot keressük. Természetes, ha nem gyártunk problémákat, hanem megoldjuk azokat. Természetes a vágy, hogy értsük egymást. És mégse, nyelvünk válik természetellenessé. Köztudott, hogy a nyelv mennyire alkalmas arra, hogy egy mesterséges lényt keltsünk életre magunkból. Életre is keltettük/jük, minduntalan, amióta ember az ember. Ehhez járul/t nagyon erőteljes módon egy technikalizált civilizáció, amely még inkább a mesterségest élteti. A technika irányította életforma lélektelen, éppúgy elidegenít bensőnk természetétől, mint ahogy elidegenít a külső természetétől.

Lét és természet, élet és civilizáció. Az egység megbomlott. Az ember a természettel való közösségből kilépett, pedig az ember elsődlegesen természeti lény. A természet szellemének értéke alapozza meg bennünk a világot. Ennek az értéknek nincs kezdete és vége. Ez a változatlan, örök érték. Ezért a természet értelmének kérdése a legmélyebb gyökerű. És én a természetet akarom magamban is és körülöttem is életben tartani, emlékezni és emlékeztetni. A történelmi idő, ami az embernek adatott. Ez az öt-hatezer éves emlékezeti idő fogyatkozik. Az utolsó emlékezők, európaiként Őket őrizve, a görögök. Micsoda jelentéstartalomban ismerték-élték a természetet! Micsoda gazdag tartalmak az ógörög phüszisz jelentésmezőjében:

természet – eredet – származás – születés – növekedés – alkat – sajátosság – lényeg – külső forma – lélek/szellem természete – ösztön – őselem – teremtés – teremtmény – faj – fajta – nem/i jelleg.

A phüszisz szóban ott lakoznak továbbá a növeszt – sarjaszt – létrehoz – nemz – növekszik – születik – megtörténik jelentésű igealakok.

Phüszisz eredendően éppúgy jelenti az eget, mint a földet, éppúgy a követ, ahogy a növényt is, jelenti mind az állatot, mind az embert, továbbá az emberi történelmet mint az emberek és istenek művét, és jelenti végezetül és mindent megelőzően magukat az isteneket küldetéses sorsukban – definiálja a szót, egy átfogó jelentésmezőben Heidegger.

Lét és természet eredendően összetartoznak. Az axiológia, az értékelmélet elkülöníti az instrumentális értékeket a végső értékektől. Az instrumentális vagy eszközértékek valamely cél elérésére használatosak, a végső értékek pedig célként. Az eszközérték relativizál, méricskél, kalkulál, érdekeink mentén mozog, a végső érték metafizikai. Végső, ez annyit jelent: örök. Örök, ez azt jelenti, állandó. Nem változhatatlan, hiszen az állandóban folyamatosan jelen van a változás, és nincs kezdete, se vége. A természet mint végső érték épp ilyen.

A természet végső értékbeli mivoltáról megfeledezni annyi, mint örökségünkről lemondani. Pedig úgy tetszik, minden efelé terel bennünket. A tizenkilencedik század második felétől, az ipari forradalom kora óta, a haladás és a fejlődés nevében a természetes környezet beláthatatlan mértékű pusztítása folyik. A környezetünkre nehezedő világméretű kockázatok – a jelenlegi hatalmi rendszerek egyértelmű személet-képlete szerint (a politika – a gazdaság; a gazdaság – a pénzügy; a pénzügy – a piacok) – kockázatok is maradnak minden lehetséges jó szándék ellenére, és azok megvalósulásával is további kockázatokkal kiegészülve. A mértéktelen termelékenység elsőrendűen felelős a jelenlegi zsákutcáért, amelynek következményei immáron visszafordíthatatlanok, földünk talaját, vizeinket és bolygónk légkörét sújtva ezzel. Mi, akik az úgynevezett környezeti válság vajúadásában élünk, tudomásul vesszük, hogy tíz-tizenhétmillió hektárnyi erdő tűnik el évente, a trópusi erdők területük két százalékát elveszítik, hogy a növénytakaró eltűnése több millió hektár földterület erózióját gyorsítja fel, hogy az óceánok vízszintjének megemelkedésével egész vidékek sivatagosodnak el, ami évente hatmillió hektár művelhető föld elvesztését jelenti, hogy hatezer állatfaj örökre eltörlődik a föld színéről, hogy az égéstermékek óriási mennyiségű szén-dioxiddal terhelik városainkat és az atmoszférát. Hogy földünk már nem tudja táplálni lakóit, a becslések szerint nyolcszázmillió ember alultáplált. Míg a XVI. században négyszázötvenmillió ember élt a földön, 2050-ben valószínűleg tízmilliárd ember él majd. És milyen életminőségben él majd, amikor az újszülöttek 95 százaléka az úgynevezett fejletlen országokban lát napvilágot? Az ivóvíz pedig a XXI. század vitathatatlan tétje, hacsak az elkövetkezendőkben nem találjuk meg a tengervíz sótalánításának olcsó módját.

Tudna-e választani az ún. modern ember, hogy a svájciak életszínvonalát élje-e, vagy a bengáliai parasztokét? Mert az előző módon hatszázmillió ember igényét, utóbbi módon 18-20 milliárd ember szükségleteit tudná planétánk kielégíteni.

Környezeti válság vajúadásában élünk, vagy sokkal inkább az ember válságának világa ez? Van-e reményünk arra, hogy a két véglet között legalább a középútra rátaláljunk, vagy teljes irányváltásra volna szükség? Innen indulok el mégis-mégis, ameddig természetem van, ameddig szerves kapcsolatban vagyok a természettel, ameddig érzem a Szellem leheletét érzékeimben és tudatomban, ameddig hiszem, hogy bennünket mégis e természet mesterműveként munkált ki egy szellemiség, amelyhez minden válság közepette felemelkedhetünk, az olyan valóságok iránti érzékek megtartásával, újraébresztésével, táplálásával, amelyeket ma természetfelettieknek nevezünk.

Tudásom – Nem tudásom

*Tudást Őrző Tiszta Tenger / Szépség
titkára nem oktat / Hanem amint jónak
látja / oszt minékünk szükség szerint.
Tibeti dal*

Azzal, AKI vagyok, legalábbis bennem, sosem volt baj. Amit tudok és amit nem, azzal igen. Felsőbbrendű lényemhez minden körülmények között, akár ellenére is, hű maradni, ez egyetlen megtartó erőm. A Tudás, az Erről való tudás. A Nem tudásom az élet egzaktságába való beletörtség nem elfogadni tudása. Nem tudok kiegyezni azzal a rövid lejáratú koncepcióval, amely a biológiai élet határán lezárul. Ez a Nemtudás-ellenállás abból a Tudásból táplálkozik, amely számomra megtapasztalásként bizonyossággá lett, hogy életünkkel lényünk nem szűnik meg, és létünk legnagyobb részéről itt és most: életünk zártságában, mintegy időfogottságában nem szabad lemondanunk.

Az Élet csak akkor lehet és lesz teljes, ha a Lét megérinti: önmagával megtelik és önmagánál valamiképp több lesz, amikor áthatja az, ami az életnél magasabb szubsztancia. Lélekfény-magunk emlékezetét megőrizni és a testi-anyagi valónkban is életre hívni, emberségünk, megmaradásunk záloga éppen ez. Az igaz morál, az igaz ember nem élettudás – nem társadalmi-történelmi jelenség és nem az anyagi világ fizikai szintjeiből következő termék –, hanem léttudás. A létről való tudás egybehangzás: az égnek a földdel, az embernek az örök világrenddel való kapcsolódása. A létezés értelmi tisztasága túl van az időn, érzelmen, akaraton. A Kezdetek Kezdetének fényéből ragyog át ember mivoltunk egy teljes értékű életére, amelyet élnünk kellene mindannyiunknak itt és most. Ami az életet illeti és a tisztaságot erkölcsnek nevezzük, akkor az erkölcs alapja metafizikai.

Az emberi metafizikai aktivitás realizálása – a szellemi megnyilvánítása – jelenkorunkban – egy nagyon gyakran használatos kifejezéssel élve, majdhogynem – képtelenség. Legtöbbünknek ugyanis nincs KÉPe arról, mi a TELJES Élet, mert mindaz, ami itt van, a tisztaság ellen szól. Az életáramban mozgó küzdelem örvénye a lét mélységeit betemette, érzelem és akarat benne ragad az időben, korban, történésben, és a biológiai, fizikai határok közé zárt élet silányságában, minőségvesztettségében kénytelen felmorzsolódní. Modern világunk profán világ, pro-fanus, szentély előtt fekvő világ, ahol már alig érezhetjük a tudottban a szakralitás biztonságát. Az ember folyamatosan és folytonosan elkövetett bűne önmaga ellen, hogy az életszentségben már egyetlen pillanatig sem tud megmaradni.

Az élet mindenekelőtt való értékét elveszítettük, de az ennek tetsző látzatait fenn akarjuk tartani, és bármely látszatot fenntartani csak hazugságok árán lehetséges. E hazugságoknak igazságjellegét tulajdonítani immáron a modern kor emberének – nemcsak a személy életében, hanem az életben általánosan, mindenre kiterjedően jelenkorunk hatványozott hazugságrendszerei, a politika, pénzvilág és az egyre nyilvánvalóbban teret nyerő torzított kultúra állnak rendelkezésére. Szakadék tátong itt: az emberiség tömegeinek gyöke-

reit elvágta mindattól, ami a lét alapjaihoz fűzte életüket, kiszolgáltatottjaivá téve őket a manipulációnak és a felszínességnek. Amit az embernek önmaga felépítéséhez, az egyre teljesebb életért kellett volna megtennie, amióta történelmét éli, azt az egyre értéktelenebb életért teszi. Már a kultúra is elhazudott állapotban van jelen. A gondolkodó embernek ma, ezen a ponton kellene felelősen megfogalmaznia a kultúra – és ezzel saját – szerepét. De nem! A kultúra mint önreflexív szellemi valóság, amelynek célja az emberi személy kibontakoztatása, az emberi létezés minőségének biztosítása volna, modern világunkban leginkább funkcionálisan eltorzított felfogásaiban él. Ahol a kultúra nem az emberi természet kifejeződése, ott az emberek válnak a kultúra pusztá kifejeződésévé. Napjaink kulturális gyökerű világválságának jelenségei többé-kevésbé visszavezethetőek a következő, torzított megvalósulásokra. A kultúra élvezeti cikk gyanánt való felfogása a tömegek 'időtöltését', szórakoztatását szolgálja ki; manipulatív eszközként való alkalmazása az emberek egyfajta terrorizálását teszi lehetővé; árucikként való megjelenése egyértelmű értékválságot idéz elő. Az önmagát élvezeti cikknek, manipulációs eszköznek vagy árucikknek feltüntető kultúra egyértelműen minden emberi, de legfőként a személy leértékelődését idézi elő. A tömegkultúra – a hiteles elmélyülést nyújtó valódi kommunikáció helyett – a lét értelmét elfedő pszeudovalóságokat kényszerít a befogadók tömegeire.

Az ember, akiben a szellem szikrája még így-úgy megnyilatkozik, ártatlanságának és méltóságának megerősököltségét éli át.

Az elmúlt ötven évben a bűn fogalma tulajdonképp elavult. Az anyagi világ embere, fogalmaz Hamvas Béla, az erőszakkal olyan bizalmas közelségre jutott – amelytől legalább mindeddig irtózott, amelyet tagadott, üldözött –, és a tisztátalanságban olyan jártasságra tett szert, amely a virtuozitás fokát elérte.

Régen átléptük már azt a határt, amelyen túl az élet a hazugságok súlyát – egy komplex, teljes élet feláldozása nélkül – még képes elviselni.

Ha a szellemi erők élnek, akkor az életet ápolják. Ha a szellemi erők nem élnek, a büntető törvényeket ápolják – fogalmaz Kung fu-ce.

Az erő a Nagyság kifejeződése. Az erőszak a gyengeségé. Az előbbi a szellemi erő, amely a legmagasabb rendű emberi metafizikai aktivitás, az utóbbi a legsilányabb emberi megnyilvánulás, a másik befolyásolásától a brutalitásig vezető elhazudott erő, az erőszak. A külső eszközök alkalmazása az erőszak, a belső eszközök alkalmazása a szellemi erő. A szellemi erő nem a fent leírt kultúrproduktum, pedig ma alig tudunk olyan dolgot mondani, aminek ne volna kultúrája. A szellemi erő a mérték, amelyet nekünk, mindennap egyre többünknek, a tudás és tevékenység egyenlő arányában tanulnunk kell embermód alkalmazni. A szellemi élet alapjait újra megtalálni, felfedezni, begyakorolni és realizálni a magasrendű és békés élet egyetlen feltétele. Ahogyan beszélhetünk értelmi, érzelmi intelligenciáról, úgy beszélhetünk szellemi intelligenciáról. Minél magasabb a szellemi intelligencia, annál nagyobb a hajlandósága az együttműködésre, annál toleránsabb, elfogadóbb. A szellemi intelligencia legalsóbb foka a mások felé kinyilvánított, vagy éppen mások ellen elkövetett agresszió. Agresszióval élni létfelejtés.

Az életen túlemelkedő állapotok teljességét felölelő személetmód az ember önnön eredet- emlékezetét fenntartó értékek őrzését szolgálja. Nélkülözhetetlen az ember személyes valóságának megértéséhez, a lélek megismeréséhez, a létfeljuttatás visszafordításához.

Visszaadhatják-e a civilizált ember hitét saját eszményeiben Gandhi szavai? *„Az emberi szellem két ablakon át tekint ki a világra; az egyiket át úgy mutatkozik ez, mint amilyen; a másikon úgy, mint amilyennek lennie kellene. (...) Minden egyes emberi lénynek kötelessége, hogy figyelmesen tekintsen önmagába, és úgy lássa önmagát, mint amilyen; de nem szabad kímélnie semmi igyekezetet, hogy magát testben, elmében és lélekben fejlessze és javítsa.”*

Burján Gál Enikő

Modern zseni

Aki az égen meghámozza a napot
annak a sötétség tenyerében ég el
az a csodákból is nagy szeletet kapott
végtelen lelkében ott lakik az éter

Aki a szélből is felhőpárnát formál
annak derűs álma angyalokhoz vezet
elméje fényesebb minden letűnt kornál
azzal az Isten barátsággal fog kezét

Barna Júlia

ködetetés

a szép szavaktól elszakadt jelentések
 a megnyugtató hazugságok
 a jól kiszámított reakciók
 a megcsillantott azúrságok
 a hétköznapi használatra szánt mitológiák
 a gyanútlan embert elkábítják
 a nagy manipulátor sakktabláján
 a paraszt csak egyet léphet
 a matt megérett
 ez egy fejben már lejátszott játszma
 szellemi piramisjáték vagy csaló itt a piros hol a piros
 a nyeretlenlőttő-árus összeszedi és elfut a pénzzel
 torz agyakban acsargó gyűlölettel
 listákat írnak a szabadságot kitiltják
 a józanságot betiltják
 nem tudod nem érted azt nyöszörgöd nem hiszed
 pedig a hihetetlen megtörténik mert lehetetlen
 a manipulált gondolat zacskós levesén élsz
 igényed nincs a szabadságra
 fekete-fehérre egyszerűsödik a világ
 tagadják a színek jogát
 bűn a gondolat a logika veszít
 a hatalom a beolvadót szereti a kórustagot
 nem a tömegeből kiválót
 gyanakodva figyel az önállót
 veszélyes rá aki nem fogyasztja a hazugság készételeit
 pöffeszkedő gögös fölényes handabanda nyer itt
 és nemzeti ködökkel befújt nemzetietlen tettek
 álkeresztény álhazafiak
 nálad jobban tudják hogy mit szeretnél
 aki kábítóbb álmod hihetőbb boldogságot árul
 azért lelkesedtek ti kisemmizettek:
 mi lesz a hazugság-fesztivál végén veletek?

Csontos János

Portorikó

Ferdinandy Györgynek

Gazdag kikötő

A semmi ága karvastagnyi bambusz
 kánikulában izzó Betlehem
 de Szantaklauszt nem kíséri krampusz
 és nincs jövő se múlt csak rögjelen
 a Terület mint elfelejtett gyarmat
 a messzi elnökökre nem szavaz
 estig nem szárad fel a hajnalharmat
 nem jó tavasz ha soha nincs tavasz

Sokminden

A hasziendán jár és kel a szellő
 a tág teraszon szabadság honol
 már giccsbe vált a súlyos vattafelhő
 a flóra opál szíromként bomol
 e domborzatot jól ismerte Ádám
 míg Évának járt csapni a szelet
 most itt időzöl e karibi vártán
 a szélhárfa ver kósza ütemet
 és nem tör stílust a piros kerítés
 és hízelegni jönnek a kutyák
 és lelassul az idő és az érzés
 és pálmák lengnek büszkék és buják
 a lovak kedvéért irtják az erdőt
 a hegytetőre hág a négykerék
 már nem zavar hogy mért is lettél felnőtt
 s hogy nem tudod az Isten hét nevét
 s míg spanyol angol francia beszédet
 általnyalából a barbár ugor
 a Ráktérítő cirógat és éget
 s a pálló lélek linken lazsnakol
 s bár forognak az égtájak a filmek
 a bőrödön az óceán szaga
 a nemzedékek sörözgetve ülnek

mert lám ilyen egy atlanti saga
 a hely neve Montónesz (vagy Sokminden)
 aligha tűnik fel térképeken
 az üdvözülést kiérdemled ingyen
 és öröklét lesz a tűnő jelen
 ha visszatérnél a kárpáti télbe
 tán kerülne egy irhabőr dzseki
 az este sem ily észrevétlen érne
 s a bőrről Kubalibre verne ki
 hogy lezuhant a szubtrópusi alkony
 már tombolnak a kétéltű kokik
 szentjánosbogár-fényben ég a balkon
 s a matracon majd elnyúlsz holnapig
 és torlódnak a parallel világok
 egymásra dől az angolszász latin
 s bár nyelvenincsek a globális álmok
 az Ige zeng a dombok ormain

Lasz Piedrasz

Hol csontjaidba épül be a pára
 és fű a fa a sár meg altalaj
 és kecskeszopó rémről szól a fáma
 és az se gond ha apokrif a faj
 a trópus violaszín kis virága
 elnézést kér hogy illatozni mer
 a hegyvidék sok elplántált banánja
 a dömping ellenében is kikel
 a manguszták rég úgy elszaporodtak
 kígyó utánuk hírmondó maradt
 a madarak még túléltek viszonylag
 sőt pelikántól terhelt lenn a part
 bár idefenn az élet maradéka
 még szép idill foszló illúzió
 ám éjszakára éled törpebéka
 a csöppnyi testből vulkánzik a szó
 a kilátóteraszról édes éden
 úgy megfog mint a mérges légyapapír
 s a mosókonyha-priccsen éjjel ébren
 kívánatos a hegy mögött a pír
 a nagy kő egyszer rágördül a házra
 bár akkor ungon-berken túl leszel
 de emlékezni fogsz e dombi lázra
 és rád borul a füledt ködlepel

Könyvbemutató

Humakaóban megtelik a könyvtár
 a jéggé hűtött teátrumterem
 a diáksereg önmagáért helytáll
 vakáció dacára itt terem
 a színpadon az egzotikus szerző
 ki nem töri az édes eszpanyolt
 a rutinjában másfél emberöltő
 a kultúra új nemzedékre ront
 és nem vív már hogy kedveljék és értsék
 az új évszázad sem reménytelen
 az alkotástól menekül a kétség
 s a romlás nem lesz úr a szellemen
 az univerzitászon ifjú százak
 kiknél nem hiánycikk a jó kedély
 a pesszimizmus mindhiába fárad
 mert túlél mindent ami egyszer él

Szigetföld

A temetőkben vízszintes a vaslap
 és öntve vannak a spanyol nevek
 a fűkaszák talán nyugodni hagynak
 és hull eső és hull az ékezet
 a szigetföldi sztráda annyi völgybe
 és domboldalba szerteágazik
 a sok szenyorra vár a szíve hölgye
 és szerelem dül másnap hajnalig
 a házak között halálszakadékok
 a sofőr minden kanyarban dudál
 a sziklák mögül nem kívánt a légyott
 elsistereg az illó napsugár
 az autókon elöl nincsen rendszám
 és minden istenház toronytalan
 a segélyesek elrumoznak hétszám
 sosem hazátlan itt a hontalan
 a lakóparkban nincs helye a kertnek
 a lapos tető kötelező kűr
 a szatócsboltokban jeggyel fizetnek
 s a gettó földjén izmosul az úr
 még itt lebeg az indiánok lelke
 a hegygerincen átkelnek haránt
 a koldus hispán népség rég felette

erdőn-mezőn az állatállományt
 a módos turistát is elszeretné
 a diktátortól könnyebbült sziget
 mit ér az Úrnak kertje hogyha többé
 divatja múltán nem kell senkinek

Hippopotámusz

A Vízilóhoz címzett étteremben
 a dizájnvitrinben súlyos szeszek
 az agyburokról izzadság lecseppen
 a decens tartás már-már elveszett
 a magas székeken ejtőzve ülnek
 az ebédelő hivatalnokok
 egy bodegából lombosult az üzlet
 a fényűzőn terített asztalok
 és megvilágosul megannyi részlet
 az elkendőzött óhistória
 mi ellenállt a sokszázadnyi vésznek
 és mindig túlélte sok lezser fia

Szanhuáni szép napok

A kikötőben monstruózus bárkák
 a hidat megszállják a taxisok
 szőhették volna néked ezt a párkák
 ha itt fogannál úgysem érne sokk
 kamaszként ugrálnál a tiltott hídról
 és gördeszkával gördülnél tovább
 nem volna gond a kerékpár a sztrítból
 röpítenének vad bosszanovák
 nem lenne furcsa spanyol nevű saslik
 s a pálma volna mind-mind őshonos
 a kőerőd a szirtfokon magaslik
 itt minden óvilági túlkoros
 a parlamentre bronzférfiak lesnek
 mind rég holt washingtoni elnökök
 a szivarárusok szépen keresnek
 a tánciskola délben is pörög
 a nagy kalapos rendőrnél nyalóka
 az óceánra néz a temető
 sárkányhad ront a mindig Fennvalóra
 derűs a szív idővel belejő

hol ostromlóknak véget ért az élet
elszabadul sok fürge deltoid
dús humuszul a rét nyírott fűvének
még megremegnek kódolt álmaik
a feszület oly fájdalmas-göcsörtös
a festett szentek naiv héroszok
az utcatégla otthonos-göröngyös
az oromzaton profán mítoszok
kókuszdióhoz szívószál az excájg
a plázs akár a Pokol pitvara
a lábfejedre pályáznak a hangyák
és tizenkét órás az éjszaka
a dús fasorszegélyű ősi kalle
a kapubástyás tengerpartra lejt
a forgalom lépésben araszol le
nincs kétség egyszer éltél már e helyt
a vámos elkobozza mind az almát
mert nincs tökéletes Paradicsom
a rum felé nem terelget a karmád
a karácsonyfadísz csak lampion
a színpadon bábu-háromkirályok
a polák pápa szobrot érdemel
vén Európát kajtatják az álmok
s még nem tudják mi lesz ha nincs Fidel
bár gyámkodik fölötte rajnyi jenki
az államcsőd villódzó délibáb
az új világrend könyökükön jön ki
csak kerüljenek havannák piák
ha eléd koppan egy pinyakoláda
a jég s a kókusz turmixoltatik
az üleped alatt hajó-faláda
elücsöröghetnél napszállatig
a parti sétányon sokan kocognak
a hóhártartáshoz kell jó tüdő
a butikosok sarkkörin vacognak
a munkátlannak megszűnt az idő
a társasházban csempézett a lépcső
az utcatáblák is kerámiák
a nyakkeresztben égszínkéék az ékkő
s a bőrkalapban hűsebb a világ
a semmiből jön a trópusi zápor
az utcácskákon szürke lé csorog
negyedórára megszakad a mámor
a kapualjban koldus ácsorog
a plázson roppant fű-fák hajladoznak
a félszigeten átsüví a szél
a zátonyok diszkrétén porladoznak

a tájleírás folyvást elbeszél
a régi Szanhuánt ők birtokolják
a macskák mint a város urai
egy régi álmot álmodik az ország
de felébredni most még korai
a lagúnában kajakok és szörfök
a kikötőben fregatt horgonyoz
és kreol angyalt fűz a kreol ördög
mert nincs a könnyed bűnben semmi rossz
tengerben úsznod képtelen kísérlet
az Izlaverdén elborít a hab
s hol sziklatörten csendesebb a képlet
a moszatok hason csiklandanak
a beton támfalon mozaik-pannó
az életöröm sok dirib-darab
így halhatatlan lesz gyarló halandó
mindennap rátűz ugyanaz a Nap
az időtlenség lassú vénüléssel
jár kéz a kézben őselet a szó
már nem számol az egyszervolt egésszel
a válság űzte ifjabb millió
medenceparti ejtőző szieszta
e történelmi macskaköröm
mint időn kívüli ledér fieszta
nyújtóztat szellős-gőzös délkörön
a gyarmatváros köszöni de jól van
és bátran használ hars paletta-színt
a pusztulás is életrész valóban
s a ritmus szétbombázza majd a kint
poétesszák és büszke kormányzónők
megfékeznek sok elvadult macsót
kik kapualjakban húzzák a lóbórt
s az utcák szegletén megtűrt a csók
a kétkedőknek hedonista érv ez
az élet mégis fényesebb s nagyobb
hisz úgyis elmész nem szégyen hogy élvezz
ringatnak szanhuáni szép napok

Nerhaft Antalné

„Hexameteres rondók”

Feslik a rózsa,
a szirma kitáruul, el-
árad az illat.

Árad az illat
a kerti lugasban, az
árny hűvösében.

Árny hűvösében
elámulva lesni, ha
feslik a rózsa.

Rózsalugasban
idézzük a múltat, a
boldog időket.

Boldog időket,
a szép napok álmait
újra megéljük.

Újra megéljük,
egy új tavasz ébred a
rózsalugasban.

Álom elillan,
ha tárul az ablak a
nappali fényre.

Nappali fényre
kinyílik a rózsa a
csorba csuporban.

Csorba csuporban
lehervad a csokrom... az
álmom elillan.

Csillan a harmat
a rózsaszíromban, a
pók fonalában.

Pók fonalában
egy árva bogárra a
börtöne zárul.

Börtöne zárul
a rózsakehelybe, ha
csillan a harmat.

„Mozaik”

Elhamvad a tűz,
még sokáig perzsel a
forRÓ ZSArátnok.

Lehet, hogy minden
matRÓZ SAját hajóról
álmodozik rég.

Zöldséget apRÓZ
SAláta lesz belőle,
vitaminbomba.

Bocsánatot kérünk a szerzőtől: előző lapszámunkban csak haigáit tettük közzé, kiválasztott értékes haikusorozatai kimaradtak a 111 alkotót sorakoztató „győztes gyűjteményből”.

Habos László

Gyertyalángban

a történelem
 még őriz vizen járt lábnyomot
 a kereszt
 golgotai magánya súlytalan
 a termés
 még jó földben sem százszoros
 a harcban
 sóhajjá halkul a lélek hangja
 a tövis
 még sebet ejt kérges lelkeken
 a csipkebokorban
 lángol szívnek rejtett aranya
 a csókban
 még felizzik a féltett szerelem
 a könyvnek
 hiányzik az utolsó lapja
 a remény
 még várja a fehér galambot
 a hit
 a szögesdróton cafatokra szakad
 a halottat
 még elbúcsúztatja lágy harangszó
 a titok
 megfejtése ma megint elmarad
 a holnap
 még felcsatolja megkopott saruját
 a bűnbánatra
 nem maradnak őszinte szavak
 a pillanat
 már kitárja végtelennek kapuját
 de a fény
 a gyertyalángban itt marad.

A temetőkert
csendje

A régi pad
 régi csendjére vágytam
 és a vén gesztenyefa
 varázslatos színeire
 ősszel
 észrevétlen múltak el évek
 már botra támaszkodva lépek
 apró fehér kavicsokon
 a kopott pad
 vandálok áldozata lett
 a jelenkor elromlott
 a vén gesztenyefa
 sem vet árnyékot
 hűlt helye tátong
 szótlanok a kőszobrok
 nyugaton jár a Nap
 kifakultak színei az ősznek
 csak a csend maradt a régi
 a temetőkert csendje
 várta egyedül
 távolból érkező lépteimet

Tamási Orosz János

Lassan, szűnődve

elvégeztettél szépre - - - - - már
 öregebb lettél önmagadnál. ez jó
 pihenhetsz befagyott tóként

bár tengersizem
 testében élve kutattad felhők s madarak
 röptét hallgattad friss esők meséjét
 figyelted vén hegycsúcsok vonulását
 láttad miként mélyítnek barázdákat ők
 valós és valótlan idők pergamen-arcán

láttál madarat esőt hegyet felhőt
 láttad általuk és láttad velük Istent
 és utad végén látád Istenben a jót.

így lettél öregebb önmagadnál s jó?
 megöregedtél. megöregedni, az jó.

már minden szó sok
 – apadó tengersizem
 rejtse lényeged –
 már minden szó kevés
 születni: múlt. múltba szűnődni: remény.

Hegyi Botos Attila

Földhívogató

És szólítanak.
Idegen nyelveken
egyre ismerősebben.
Bizsergő tarkók,
suhogó kozmoszok,
zuhogó hallójáratok
egyre morajlóbb hangjain.
Hirtelen világosodnak –
arc alatt tükörsima tenger.
Múltak, jövődők:
szemérmek nyiladékai.
Sorsvonaltalan tenyered
égboltjaira perdült
szárnyas magok.
Mennyi háritás. Tagadás.
Taszító elveszettség kell
örökségedhez,
mindig is jelen,
mindig is hiánytalan
önmagadhoz.
Rügyező fejfádhhoz,
annyi pattanásig feszült
váratlan várt viruláshoz.
Föllelned a hallgatag
sziklák alá szorult
tegnapi magvakat.
Megcsendítened a csendet.
Hívnod,
ahogy a dülői keresztfa
holdezüst feketerigója.
Egy névtelen öröknyár
aranycsepp csicsörkéje.
Fölzengő kámforok,
ujjongó testrezonanciák.
Anyaszült, földittas lángemek
ármoros áramvezetékein.

Kiss Benedek

Az idő családja

Egy gazdag embernek
tizenkét szolgája,
tizenkét szolgának
négy-négy felesége,
törlik a fejüket:
háromszázhatvanöt
pucér gyermeküknek
mit adnak ebédre.

Egyikük mondja:
lesz palacsinta,
másikuk mondja:
lesz mákosrétes,
de az úr besöpri
mind, ami megterem,
tizenkét szolga és
négy feleség mérges,
háromszázhatvanöt
éhenkórász gyerek
örökké éhes.

Babaváró

Aludj, pici bimbó a szívem alatt,
szerető anyácskád leszek nemsokára.
Aludj, pici bimbó a szívem alatt,
közelít a perc már, közelít a nap,
aludj, pici bimbó, aludj, szívem álma!

Sorakozik már sok játék polcodon,
kis szobánkban, meglásd, te leszel a legszebb.
Sorakozik már sok játék polcodon,
de hogy boldogabb légy, itt az alkalom,
varrok hozzá néked, kis bimbó, még egyet.

Akad a házban kóc, szövet is akad,
a varrodobozban gombok is hevernek.
Aludj, pici bimbó a szívem alatt,
várnak a játékok, vár a baba-had,
kis szobánkban, meglásd, te leszel a legszebb.

Néhány öltés még és kész a kóc-baba,
szerető anyácskád tenéked csinálja.
Néhány öltés, íme, s kész a kóc-baba:
két szeme két nagy gomb, lobog kóc-haja,
nem volt és lett, látod, mint te, szívem álma!

Bartók Ágnes

reggel

reggel fölkelek
teszek egy lépést a semmibe
kenyeret szelek
lábam előtt nem támad szakadék
a kés sem folyik ki kezemből
a semmi valamivé lett
a valami ismerősnek tűnik
a talajt már biztonsággal tapodom
senkiből valaki lettem.

ragozás

tél
telek
rét
retek
a többes szám:
megváltoztat

súly

fél kezemmel alig bírom el a poharat
mohón iszom, hogy súlya fogyjon
de csak nehezül egyre
míg az ital eltűnik, s én megértem
kezdettől a pohár volt
súlyos
nem a víz

Németh András

A gyönyör mindenhatóságáról

A sorscsapást
elfogadnám, amit rámmért Isten,
hatvanévesen,
meddőn,
csak odafekhetnék tehozzád.
Szeretnék egy napsütött szobát,
ahol nem szüli meg önmagát
sötétségeken, hidegen át
az erkölcs magánya, és kilát
beteg lélekből, testből ruhát
már hordani képtelen karát
csillogású, meztelenbarát
őszinteség, s mint folyót a gát,
fulladó a szalmaszálcsodát,
ölellek, pelyvát szórólapát,
csak odafekhetnék tehozzád
meddőn,
hatvanévesen.
Elfogadnám, amit rámmért Isten,
a sorscsapást.

Műtét utáni lábadozás őszinteséggyümölcse

Megint
létáramlatokba kíváncozva,
ahogy a vért hajtja erekbe
irodalom, visszakeringve
mesebeszedhez csak elérne
valami célt hírbehozott, de
gyönyörideg szentje, a méhe.
Szike alól szállt föl az égbe
csakis azért, majd, felesége
sose legyen bárkinék. Erre
odafigyel, sokszor a pille
sebeket eltúrva, a teste
akaratát semmibe véve.
Simogató kéz ha előle
menekül, álmokövetelte
igazi lényét hova rejtse?
Hegesedő bőre örökre
a lesütött szem vak erénye.
Ez, amiről szól a regénye,
könyörületből ne szeresse
a sorait férfi. Belőle
bugyog az élet vize, töltse
meg a halál gyermeke, végre,
vele a kelyhét, s kiürítve
lehet a nő, várva szülésre.
Létáramlatokba kíváncozva
megint.

Mások álmát meg sem zavarva, a klinikán

– *A mindigmagányos
R. Gy. emlékének.*

Bolyonghatnék?
Hazajárva?

A lázam,
mire leterít,
hiszen lélek,

résre nyitják
a kórteremajtót.
Holdkalitkák
az ágyak. A váltott

ápolónők
helyett csak az újak
várnak, és ők
csendet akarnak,

mert elalszik
beteg, megemésztett
gyógyszer. Egy csikk
parázsjele véget

vetne mának,
időtlen időnek,
kint az ablak
alatt. Hova nézzek?

Égre? Ó, nem.
A földre. Küszöbréz
vonz, ahogy szem
a spulnifehér géz

rabja. Annyit
veszek valahogy még
észre, vetít
elém, de a vendég

ács – itt jár – a padlón
olyasmialakzat
fényt, mi számon
ha tart, alig ingat

már meg abban,
kereszt a sugársáv.
Most, amint van,
enyém az a fesztv,

mit nekem szán
az éjszaka. Buknék
is fölé tán,
a testben a szándék

több, öröklét
üres feszülethez
érni. Helyét
keresve se kérdez,

hiszen lélek,
mire leterít
a lázam.

Hazajárva
bolyonghatnék.